

калькування та описовий переклад). Кожен спосіб має свої переваги та недоліки, для того, щоб правильно використовувати той чи інший спосіб перекладу фразеологічних одиниць, необхідно відштовхуватись від змісту та основної думки, яку хотів передати автор в мові оригіналу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Бардаков М. Візуалізований довідник. Харків : Вид-во «Основа», 2021. 144 с.
2. Зорівчак Р. П. Фразеологічна одиниця як перекладознавча категорія (на матеріалі перекладів творів української літератури англійською мовою). Л. : Вид-во Львів. ун-ту, 1989. 216 с.
3. С. М. Schwarz, Elizabeth McLaren Kirkpatrick The Wordsworth Dictionary of Idioms : Wordsworth Editions Ltd, 1997. 309 с.
4. John Smithback Fun with proverbs. United States : Idiom Magic Publications, 2013. 263 с.

Ищенко Д.І.

Науковий керівник: кандидат філологічних наук,

доцент Мосієнко О. В.

ЛЕКСИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В АНГЛО-УКРАЇНСЬКОМУ КІНОПЕРЕКЛАДІ

Кіноіндустрія – одна з найбільших частин сучасної масової культури. Як категорія мистецтв, кіноіндустрія охоплює кінофільми (художні, короткометражні, документальні, наукові) та серіали. Рівень розповсюдженості продуктів цієї категорії мистецтва може порівнятися лише з рівнем популярності музики та книг. Безпрецедентній масовості кіноіндустрії сприяє мережа Інтернет, що виступає у якості безоплатного джерела доступу до кінострічок.

Актуальність теми пов'язана з тим, що однією з найважливіших є проблема адекватного перекладу лексичного пласту фільмів, адже переклад лексики, окрім базових вимог до адекватного перекладу слів, має набір

стилістичних, граматичних та культурологічних особливостей. Недотримання перекладачем норм перекладу у даній категорії може призвести до масштабних негативних наслідків через розміри аудиторії-адресата, комерційну складову перекладу та збитки замовника у результаті некоректно виконаного перекладу.

Одним зі способів адекватного перекладу лексики кінофільмів є лексичні трансформації.

Мета статті – дослідити лексичні трансформації в англо-українському кіноперекладі на прикладі фільму «Шерлок» та виявити труднощі, що виникають у перекладацькій практиці.

Кінопереклад є видом аудіовізуального перекладу. Мета аудіовізуального перекладу – створення перекладу твору (фільмів, відеоігор, телепрограм) мовою перекладу, яка чинила б на глядача, представника іншої лінгвокультури, таку саму дію, як і на глядача тієї країни, в якій цей твір народився, тобто поняття «аудіовізуальний переклад» ширше, ніж «кінопереклад» [2, с. 73].

Переклад кінопродукції є одним із найскладніших видів перекладу, оскільки з ним пов'язана ціла низка труднощів: труднощі перекладу назв фільмів; труднощі у виборі стратегій перекладу, які б змогли правильно передати реалії, інтертекстуальні елементи, засоби створення гумору, тощо; врахування психолінгвістичних особливостей; проблеми адаптації; обмежений хронометраж; труднощі перекладу пісень у складі кінофільмів та ін. [3, с. 80].

Розвиток кіноперекладу в Україні завжди залежав не лише від соціокультурних, а й від соціально-політичних обставин. Нині держава докладає зусиль, щоб підтримати дублювання іноземних фільмів українською мовою, завдяки чому український дубляж виходить на новий рівень свого розвитку. Сприяє зміцненню позицій українського кіноперекладу і Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної», де зазначено, що мовою поширення та демонстрування фільмів в Україні є державна мова [1].

«Шерлок» – це фільм, знятий за мотивами повісті А. Конана-Дойла «Пригоди Шерлока Холмса», яка є класикою детективного жанру. Отже, фільм «Шерлок» є за своєю суттю детективним. Це дуже важливо для визначення

особливостей лексики фільму, оскільки значну її частину, зважаючи на жанр, складають юридичні терміни:

1. Загальноживані терміни – юридичні терміни, зрозумілі більшості людей: *the murder* – вбивство, *murderer* – вбивця, *crime* – злочин, *robbery* – грабіж, *motive* – мотив, *facts* – факти, *clue* – підказка, *suspicion* – підозра;

2. Спеціально-юридичні терміни – правові терміни, що містять спеціальний юридичний зміст, який важко зрозуміти без фахівця. Деякі з цих понять можуть бути прозорими на перший погляд, але нефахівець не зрозуміє їх глибинної суті, процедури, яку передбачає те чи інше поняття, тощо. За своїм характером це переважно іменники, пов'язані з судовими процесами: *inquest* – розслідування, *murder in cold blood* – холоднокровне вбивство, *will* – заповіт;

3. Спеціальні неюридичні терміни – терміни, що відображають сферу суспільних знань: техніка, економіка, медицина або терміни, що входять до складу інших (неюридичних) галузей і наук, що використовуються в юриспруденції: *the body* – труп, *overdose* – передозування.

Звідси випливає, що лексика юридичної мови кінофільму «Шерлок» представлена неоднорідною термінологією.

Окрім термінів, у фільмі наявна велика кількість власних назв (зокрема антропонімів і топонімів), розмовних та просторічних слів, стилістично забарвленої лексики тощо. Усе разом це складає лексичні особливості кінофільму «Шерлок», який відображає сучасну мову британської культури. При перекладі постає необхідність відтворити оригінальний ідіолект, але зробити це адекватними лексичними мовними засобами, наявними у мові перекладу. Для цього використовуються різноманітні перекладацькі трансформації:

1. Диференціація являє собою таку перекладацьку трансформацію, внаслідок якої перекладним відповідником стає слово або словосполучення, що не є словниковим відповідником і яке підібране із врахуванням контекстуального значення слова, яке перекладається, його контексту вживання та мовленнєвих норм і традицій мови перекладу. Наприклад: *Tell me doctor as a medical man, have*

you *enjoyed* my work? // Скажіть мені, доктор, ви як лікар-практик, ви *оцінили* мою роботу?

2. Генералізацією називається явище, зворотне конкретизації – заміна одиниці мови оригіналу, що має більш вузьке значення, одиницею мови перекладу з ширшим значенням: *Look at her nails* // Подивіться на її руки.

3. Конкретизацією називається заміна слова чи словосполучення мови оригіналу ширшим за референціальним значенням словом чи словосполученням мови перекладу з вузьким значенням: *Gettings his troops lined up* // Роздає наказ офіцерам.

4. Адаптація. По-перше, коли оригінальне значення слова, невідомого мовній картині світу українця, узагальнюється, наприклад: *crumpets* – булочки. По-друге, переклад власних назв, який адаптується за допомогою транскрибування: *Dr. John Watson* // Доктор Джон Ватсон; *221B Baker Street* // 221В Бейкер Стріт.

5. Нейтралізація. З огляду на розбіжності структур англійської та української мов перекладачеві не завжди вдається зберегти стилістичне забарвлення окремих елементів тексту першотвору. У цьому випадку він змушений вдаватися до стилістичної нейтралізації, тобто замість експресивного вислову використовувати нейтральний, наприклад: *Full timing, Lastrade* (фразеологізм) // Ви як завжди *вчасно*, *Ластрид* (нейтральне словосполучення).

6. Компенсація - певні елементи змісту оригіналу відтворюються в тексті перекладу в якийсь інший спосіб для компенсації семантичної чи стилістичної втрати та досягнення подібного емоційно-експресивного ефекту: *God* // Боже милый; *He just need another case* (стилістично нейтральне висловлювання) // Він трохи занудився (стилістично забарвлене висловлювання).

Відзначимо, що чіткий поділ лексичних трансформацій можливий тільки в теорії, тому що в реальності переклад є складним творчим процесом, при якому перекладачеві для вирішення перекладацьких завдань необхідно застосовувати різні перекладацькі прийоми. Одна трансформація нерідко народжує потребу у використанні іншої. Так, наприклад, лексичні трансформації дуже часто

спричиняють граматичні трансформації, змушуючи перекладача комбінувати обидва типи трансформацій. Правильне використання гарантує максимальну еквівалентність при перекладі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон «Про забезпечення функціонування української мови як державної». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19>
2. Кузенко Г. М. Кінопереклад як особливий вид художнього перекладу (на матеріалі англійської мови). *Одеський лінгвістичний вісник*. 2017. Вип. 9(3). С. 70-74.
3. Левинська О. Особливості перекладу екстралінгвістичних і національно-культурних елементів у фільмах українською мовою. *Магістерський науковий вісник*. 2013. № 18. С. 79–82.
4. Шерлок Холмс. URL: <https://uafilm.tv/6893-sherlok-holms.html>
5. SHERLOCK HOLMES by Mike Johnson. URL: <https://www.scriptslug.com/assets/scripts/sherlock-holmes-2009.pdf>

Климчук А. О.

Науковий керівник: кандидат філологічних наук,

доцент Нідзельська Ю. М.

ДО ПИТАННЯ ПРО ПЕРЕКЛАД АНГЛОМОВНИХ ФІЛЬМОНІМІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Перш за все, варто зазначити, що кінопереклад є важливою галуззю творчого та комерційного перекладу в наш час. За останні роки можна помітити, що кількість зарубіжних фільмів у кінотеатрах, на телебаченні та в електронних ЗМІ залишається високою. Більшість новин, принаймні голлівудських, варто перекладати українською мовою. Візуальні елементи фільму не перекладаються, а от будь-який фільм може стати міжнародною визначною пам'яткою, особливо якщо він має дубляж або субтитри для перекладу. *Метою* представленої статті є